

LÁZ

(Rossz)

A „Láz” című új magyar film elhibázott alkotás. Azért kell ezt előrebozsítani, mert a kritikus sem tudja, nem is akarja kivonni magát az alkotó művészek — a kitűnő rendező, Gertler Viktor, Heggy Barnabás operatőr és a rossz szerepben is legjobb színházi alakításaira emlékeztető Berényei Ferenc — tehetségének hatása alól. Van ebben a filmben sok olyan ötlet, beállítás, rendezői és színészi lelemény, amely a magyar filmgyártás mesterségbeli fejlődésének, stilusteremtő erejének bizonyítéka. Ezek az erények, a hatás-keltés gondjal és hozzáértéssel kimunkált eszközei azonban nem jó célt szolgálnak.

A „Láz” forgatókönyve hamis, önmagában is ellentmondásos története a magyar bauxitkincs feltárásának és hasznosításának. Szász Péter, a szerző hőse: modern Berend Iván. A hődtetésben ellenállhatatlan férfi megtestesítője, zeniális kutató, nagy koncepciójú üzletember, született nyelv-tehetség, a ráadás képp: a nemzeti felemelkedés felkent bajnoka. Olyan kapitalista, aki mindent eldob magától, de hazafias eszményeihez hű marad. A nemzeti tőke és az ország gazdasági erőforrásait a maga szolgálatába állító náci-finánciőke között Magyarországon is lehettek — s voltak is — súrlódások. Azt azonban senki nem állíthatja, hogy a német behatolás elleni harc hősei a nagytőke urai közül kerültek ki. A „Láz” pedig erről kíván meggyőzni.

Szabó Barna, a „bauxitkirály” inkább tönkremegy, de nem enged. Azt akarja, hogy a magyar bauxitot magyar gyárakban hasznosítsák, hogy az alumínium magyar kincs legyen. Amikor ezt csel és erő-

senki nem állíthatja, hogy a német behatolás elleni harc hősei a nagytőke urai közül kerültek ki. A „Láz” pedig erről kíván meggyőzni.

Szabó Barna, a „bauxitkirály” inkább tönkremegy, de nem enged. Azt akarja, hogy a magyar bauxitot magyar gyárakban hasznosítsák, hogy az alumínium magyar kincs legyen. Amikor ezt csel és erőszak megakadályozza, inkább elszűnik, s nyomorog, de a németekkel nem dolgozik együtt, nem szállt nekik. Ilyen ember a valóságban nem létezett. De a figura logikájának is ellentmond az a fordulat, amely a szerző csapongó fantáziájának kiszolgáltató Szabó mérnököt meggyőződéses antifasisztává nemesíti. Azt a Szabó Barnát, aki a dzsungel törvényei szerint élő és tartató, kiméletlen self-made-man típusa. Szász érzi, hogy hőse szónája nincs rendben. Tetteinek és gondolatainak bírálójaként, szorít helyet a történetben Flórának, a tanítónak, akiben Szabó a múltját, becsületlen szegénység szerető. Flóra is szerető Szabót, mégis lemond róla. A társadalmi ellentétek valóban falat emelhetnek két ember közé, csak hogy a művésziellen ábrázolás, a kőzhelyeket ismétlő dialógus itt a néző valószínű-érzékének ellenkezését hívja ki. S nem ez az egyetlen burománg, amellyel a hőtesztelés hősi körül kavargó hamis bonyodalom visszaut. A váratlan fordulatok érzélgős romantikája, a revübetét, s általában: a figurák bőbeszédű motiválatlansága a történelel-hamisítás következményei.

A jobb sorsra érdemes együttes tagjai — Gordon Zsuzsa, Bara Margit, Kiss Manyl, Somló István, a vendég szereplő Hans W. Haunacher, Szabó Ernő és Csikányi László — igazán megérdemelnék, hogy művészetükhez méltó forgatókönyv életrekelésében műtathozzák meg tehetségük.

Dersi Tamás